

CUMHURİYETİN 100. YILINDA MÜHENDİS VE MİMARLARI ÖNEMLİ GÖREVLER BEKLİYOR

Teoman Alptürk

EMO 27, 28, 29, 30, 31, 32 ve 34. Dönemler Yönetim Kurulu Başkanı

talptrk@yahoo.com

Elektrik Mühendisi olarak mezun olduğum Şubat 1971 döneminde yaşadıklarım sonraki yaşamımı hep etkilemiştir. 68 kuşağının bir bireyi olarak 15-16 Haziran olaylarından itibaren pek çok şeyi peş peşe yaşamıştım. Yıldız Teknik Okulunda yılsonu sınavlarına askerlerin gözetimi altında girmek (bu sınavda biz ter dökerken askerler silahlı olarak başımızda nöbet tutuyordu) bana çok ağır gelmiş ve sınavı terk etmişim. Bu yüzden de bir dönem kaybetmişim. Bu dönemde daha sonraları Odada beraber çalıştığımız Alaattin Anahtarıcı benden bir sınıf gerideydi. Dönemin bütün zorluklarını birlikte yaşadık. Öğrenci Birliği seçimlerinde Elektrik bölümünde ilk sol çıkışı ben yapmıştım ama seçimi kaybetmişim. Daha sonra Alaattinler kazanmıştı. Sık sık yaşanan okul boykotlarını ve okul işgallerini unutmak mümkün değil. Biz okulu işgal ettiğimizde akşamları 8-10 yaşlarında küçük çocukların geldiğini tespit etmiştik. Soruşturunca çocukların o dönemdeki Beşiktaş Camii imamı tarafından gönderildiğini, çocukların itiraflarından öğrenmiştik. O dönemde İTÜ ve Boğaziçi üniversiteleriyle yardımlaşırđık. Bugünlerde kaybını üzüntüyle hatırladığımız Harun Karadeniz ile çok yardımlaşmıştık. Bizim Yıldız'da da Üstün ve Sait kardeşlerimi unutamam (kendi sınıf arkadaşlarımı saymıyorum, onlar zaten önemli dayanaklarımızdı). Tabii ülke yaşaması zor bir durumdaydı ve hızla askeri darbeye gitti. Daha çok anlatacak şey var ama konumuz Odadaki yönetim yılları.

Yukarıda anlattığım gibi Şubat 1971'de İstanbul Yıldız Mühendislik Akademisi'nden (o dönem Yıldız Teknik Okulu Akademiye dönüştürülmüştü) mezun olmuş ve mektupla başvurduğum Türkiye Elektrik Kurumu'nda (TEK) Nisan 1971'de hemen işe başlamıştım. Ankara'da Genel Müdürlük Yük Tevzi Dairesi'nde...

Ankara'ya gelir gelmez Odayla ilişkim başladı. Önce komisyonlarda sonra Yönetim Kurulu'nda görev aldım. Yönetim Kurulu'nda görev almak için o zaman "Küçük Kurul" adı verilen kurulda yapacaklarını

anlatman ve kendini kabul ettirmen gerekiyordu... O kurulda kimler yoktu ki, Güney Gönenç, Nazif Tepedelenliođlu, Ahmet Varol, Aybars Ungan, Özdoğan Gündüz, Lütfü Akkan, Metin Oruç Beştepe, Haluk Tosun, Mahmut Kurtulmaz, Kaya Yazgan, Esen Ergin, Bekir Özgirgin, Kaya Nomaler, Abdülkadir Kahraman, Ahmet Albayrak, Halil Eker, İlker Löker, Bülent Damar, Müjdat Savran, Metin Tütün ve daha kimler kimler... Odada çalışmak için bu kurulun sınavından geçmek gerekirdi. Daha sonraları Necati İpek...

İstanbul'da da Selçuk Esen, Hüseyin Yeşil, Rıza Akcan, Yüksel Birdal, Seyfi Kipmen, Yavuz Çizmeci, Gönül Taylan, Ersin Kaya, Alaattin Anahtarıcı, Ahmet Akçay, Karabey Kalkan, Ahmet Uzunkaya, Oktay Fırat, Necdet Oğuz...

Ankara Şubesi'nden Ahmet Albayrak, A. İhsan Alpaslan, Nurşah Günerkan, Esen Ergin, Ömer Gürcan, Kemal Bilgin, Recep Aktaş, M. Ali Atay, İstikbal Koşar...

İzmir Şubesi'nden Ergun Elgin, Yüksel Levendođlu, Haldun Dora, Mustafa Küçük, Muammer Göksel, Muammer Argün, Ajlan Kural, Ömer Güner, Yalçın Saraçođlu, İrfan Arabacı...

Bursa'dan Mümin Ceyhan, İsmail Zümbül, Emir Birgün, Firuzan Tunca, Yakup Ünler...

Samsun'dan Cem Kükey, Diyarbakır'dan Yusuf Kemal Işık

Adana'dan Sefa Kurdak, İbrahim Foto, Tevfik Okumuş, İbrahim Atalı, Hamit Serbest

ve daha niceleri, unuttuklarım beni bağışlasın... Hiçbirinin emeği unutulmaz!

Ben 1972-1973 döneminde askere gidip geldikten sonra tekrar TEK'e ve oda çalışmalarına dönmüş, Odaya daha çok zaman ayırıp çalışmalara katılır olmuşum. Buradaki çalışmalar beni önemli ölçüde etkilemiştir.

Askeri Darbe, Antidemokratik Uygulamalar...

EMO Merkez Yönetim Kurulu Başkanlığı, Sevgili Bülent Damar'ın Başkanlığından sonra 1981-1982 yıllarında başlamış ve 1993'lere kadar devam etmiştir. 1980 sonrası dönemi hatırlarsak depolitizasyonun, otoriter yönetim tarzının nasıl sürdürüldüğünü hatırlarız. Askeri darbenin arkasından antidemokratik uygulamaları unutmak mümkün değildir. Partiler, sivil toplum örgütleri kapatılmış, her türlü sosyal faaliyet yasaklanmıştı. Benim başkanlığım, hatta TMMOB başkanlığım bu dönemde başlamıştı.

1981-1982 döneminde TMMOB ve bağlı odaların büyük bir çoğunluğunun olağanüstü zor ekonomik koşullar altında yaşadığı görülmektedir. Bir yandan da örgütlülüğümüzü zayıflatacak, hatta odalarımızı kapatma çalışmaları askeri yönetimin gündemindeydi. Önce asker üyelerimizin oda üyeliği kaldırıldı. Daha sonra da kamu kurumlarında çalışanların üyelikleri serbest bırakıldı. Böylece mezun olan üyelerin kontrolü zorlaştı. Halbuki 1954 yılından itibaren üniversiteler mezun olanların listesini meslek odalarına gönderir ve üye olmalarının izlenmesini sağlardı. Bu durumun zayıflatılmasının ardından pek çok sahte diploma olayı yaşanmıştır.

Odamız ve diğer meslek kuruluşlarını en temel görevleri, üyelerin meslek ahlakına uygun hareket etmelerinin denetlenmesini sağlamak; mesleki eğitimle, üyelerinin yeni koşul ve bilgilere göre mesleki bilgi ve görgülerini artırmaktır. Bu anlamda EMO'nun yaptığı bilimsel toplantılarla ülkemiz elektrik-elektronik dünyasına yaptığı katkılar kütüphaneleri doldurmaktadır. Yapılmış olan kongre, sempozyum ve benzeri mesleki bilimsel çalışmalar ülkemizde bu konularla ilgilenenlere çok yardımcı olmaktadır.

1984 yılında Odamızın kuruluş yıldönümü kutlanacaktı. Bu kutlama için bazı programlar düzenlemiştik. Bunların içinde belki en çarpıcısı Odamızın amblem ve rozet çalışmasıydı. Bu kutlamalar için kaynak bulmada bize yardımcı olan o zamanki TEK Genel Müdürü Ayhan Erkan ve rozet (amblem) çalışmalarında büyük bir emek sarf eden Necla Aka'yı unutamayız doğrusu.

1954

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası ibaresi ve logosu Türk Patent Enstitüsü nezdinde 05.03.2010 tarihinde 2010-G-51309 evrak numarası ile Türk Koruma Markası olarak dosyalandırılmıştır.

EMO Ambleminin Oluşumu

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odamızın amblemi, 30. yıl kutlama çalışmalarımız kapsamında düzenlenen yarışma sonucunda belirlenmiştir. Elektrik Mühendisleri Odası Amblemi yarışmasına katılan eserler, Grafiker Ressay Müüşide İçmeli, Grafiker İbrahim Demirel, Mimar ve Gazeteci Önder Şenyapılı, TMMOB Genel Sekreteri Bülent Tanık ve Odamız Yönetim Kurulu Üyesi Necla Aka'dan oluşan jüri tarafından değerlendirilerek, Ümit Öğmel'in eseri birinciliğe layık görülmüştü. Halen kullanmakta olduğumuz amblemimizin çizeri Ümit Öğmel, EMO Dergisi'ne eseriyle ilgili yaptığı açıklamada elektrik sözcüğünün aydınlık ve dinamizmine vurgu yapmıştı. Öğmel'in o dönemde amblemimize ilişkin yaptığı açıklamaları şöyle:

“Elektrik sözcüğü ışığı, aydınlığı, parlaklığı ve çok güçlü bir dinamizmi çağrıştırıyordu bende. Konuyla ilgili araştırmalarımın sonucu da hep aynı yöndeydi. Daha doğrusu bu konuda yapılan bilimsel açıklama ve tanımlamaların bende uyandırdığı izlenimler böyleydi. Sorun, bu düşünmeden yola çıkarak, amaca uygun ve görsel etkinliği olan biçimi oluşturmaktı. Birçok taslaktan, çizip-bozmadan sonra, amblem oluştu. 'E' harfi (EMO'nun ilk harfi), daireye tamamlanabiliyordu ve hareketli bir biçimde, kalından inceye giden çizgilerin her biri, kendi içinde hem hareketi geliştiriyor, hem de parlaklığı oluşturunuyordu. 'e'nin alt bölümünde, aynı yapıda, fakat ters yöndeki çizgiler bütününde farklı yönden bir parlama getirerek, hareketin güçlü bir biçimde ortaya çıkmasını sağlıyordu. Çıkış nokta ve uygulamam böyle oldu.”

Askeri darbenin ardından ülkedeki dağınkılık, depolitizasyon ve antidemokratik anlayış her şeyi olumsuz etkiliyordu. Bunların ülkemize verdiği zararlar büyük bir yıpranmayı getirmişti. İthalat ve dış borçlar inanılmaz derecede artmış, kaynakların yanlış yönlendirilmesi yatırımları yavaşlatmış ve işsizlik büyük boyutlara ulaşmıştı. Bu durum mühendislik ve mimarlık alanlarını da olumsuz etkilemiştir.

Mühendis ve mimarların aldıkları eğitimden gelen mesleki hakları ve eğitim grubuna tanınmış yetkileri, bir alt eğitim grubuna verilmiş, bunun için de o dönemdeki İmar Yasası kullanılmıştır. Bu konuda Odamız defalarca Danıştay'a giderek çeşitli uygulamaları iptal ettirmiştir.

“En önemli ve olumsuz faktör özelleştirme”

Çalışma alanlarımızdaki en önemli ve olumsuz etkileyici faktör de özelleştirme uygulamalarının başlatılmasıydı. Elektrikten çimento gibi malzeme üretimlerine kadar olan sektörler, yapılan yasal değişikliklerle özelleştirmeye açılmıştır.

Gene 1980'lerde Türkiye'de Elektrik üretim ve tüketiminde önemli sıkıntılar vardı. Saatlerce elektrik kesintileri, güç kısıtlamaları oluyordu. Kasım 1970'te kurulmuş olan TEK önemli zorluklar yaşamaktaydı. Elektrik enerjisi hizmetlerinin (üretim, iletim ve dağıtım) tek elde toplanması kararına rağmen bazı bölgeler, Adana ve yöresi, Antalya ve yöresi, Kayseri ve civarı özel girişimin eline bırakılmıştır. Bunlara neden olarak da buralardaki üretim tesislerinin kredilendirilmesi sırasında kredi sağlayan kuruluşların (Dünya Bankası gibi) koyduğu koşullar gösterilmiştir. Ayrıca dağıtım hizmeti yıllar sonra TEK'e devredilmiş ama kısa bir süre sonra tekrar özelleştirilmiştir.

Buraya yazmak istediklerim belki bir kitap olacak kadar çok. Şimdi şöyle dersem;

“Maaş ve ücretli kesimlerin GSMH'den aldıkları pay 1976'da yüzde 33.6 idi bu 1987'de yüzde 17'ye düşmüştü. Gelir dilimleri göz önüne alındığında milli gelirden yüzde 56.5'lik payı nüfusun en üstteki yüzde 20'lik bölümü, geri kalan yüzde 43.5'lik kısmı da kalan yüzde 80'lik bölüm paylaşıyordu.”

Ya da “Yatırımların daralması, eğitimin sığlaşması üretimde etkili hizmetlerin, yap-işlet-devret ya da tümüyle dış borçlanmayla yapılması gibi modellerin zorladığı biçimde dış mühendislik kuruluşlarınca üretilmesine...”

Ya da “Enerjide özellikle elektrik enerjisi üretiminde dışa bağımlılık çok yüksektir. Elektrik makinalarının üretimini hiçbir zaman ulusallaştıramamışız, hammadde olarak akaryakıt, doğalgaz, ithal kömür kullanımını tercih etmiş ve yenilenebilir kaynaklara yeterli ilgiyi göstermemişiz ...”

Sanki bugünü anlatmış olurum değil mi?

“Geçmişten daha kötü durumdayız...”

21 senedir siyasi iktidar koltuğunu dolduranlar ülkeyi geçmişten daha kötü duruma getirmişlerdir. Dışa bağımlılık artmış, planlı çalışma terkedilmiştir. Ekonominin bütün kuralları alt üst edilmiş, enerji piyasa koşullarına teslim edilmiştir. Özelleştirmeye, piyasalaştırmaya giderken sözü edilen rekabet, ucuz enerji, kolay ulaşılabilir enerji konuları hayal olarak kalmıştır. Elektrik enerjisinin bir temel insan hakkı olduğu adeta inkar edilmektedir. Milyonlarca insan elektrik ve doğalgaz faturalarını ödeyemez duruma düşmüşlerdir. Ülkemiz insanları aldatılmışlardır. Ayrıca ülkede uygulanan enerji politikaları ve enerji yönetimi nedeniyle zaman zaman büyük sistem oturmaları; enerji kesintileri uygulanmaktadır. Vatandaşın değil şirketlerin çıkarları düşünülmektedir. Enerji bir anlamda sermaye transferinin aracı olmaktadır özellikle elektrik dağıtım şirketlerine tanınan olanaklar bunun kanıtıdır.

Daha pek çok şey söylenebilir; olumsuzluklar anlatılabilir ama buna ancak örgütlenmeye, örgütlü hareketlerle çözüm getirebiliriz diye düşünüyorum.

1981-1994 arasında yaptığım EMO ve TMMOB Başkanlığım döneminde insan ve mali kaynaklar tüken-

mişti. Hem insan hem para bulmak çok zordu. Bana bu dönemde yardım eden Asım Rasan, Ali Yiğit, Ömer Sakalsız, Birol Yılmaz, Eyüp Akpınar, Kadri Durgun, Mesut Ulutaş, Özcan Okumuş, Nagehan Abacılar, Necati İpek, Haşim Aydınçak..., ve sevgili Orhan Örcü'ye sonsuz şükranlarımı sunarım. Daha önce saydığım ve bizleri bir anlamda yetiştirenleri bir kez hatırlamak görevimdir.

Birlikte çalışıp sonsuzluğu gönderdiğim kardeşlerim, meslektaşlarımı da sevgi ve özlemle anmak isterim.

Cumhuriyetimizin 100. Yılı kutlarken biraz duygusal davrandım belki ama biz, olaylara toplumsal açıdan bakan mühendis ve mimarları bundan sonra da çok önemli görevler bekliyor. Enerjiden madene, tarımdan barınmaya bizim çözmemiz gereken çok görevimiz var.

